

Tevbe suresi: Ayet: 107. **(Münafıklar arasında) zarar vermek, inkâr etmek, mü'minler araşına ayrılık sokmak için ve -daha evvel Allah'a ve Rasûlüne saşvaş açan kimselere- beklemek ve gözetlemek yeri olmak üzere bir mescid edinenler ve: "İyilikten başka birşey kastetmeşdik" diye yemin edenler (vardır). Halbuki Allah, onların muhakşkak yalancı olduklarına şahidlik eder.**

Bu buyruğa dair açıklamalarımızı on başlık halinde sunacağız.. **1. Dırar Mescidi ve Âyetin Nüzul Sebebi:**

Âyet-i kerime, rivayet edildiğine göre, Ebu Âmir er-Râhib hakkında inmiş-tir. Çünkü sözü geçen bu kişi, Bizans Kayser'inin yanına gitmiş, orada hristiyanlığı kabul etmiş, Kayser de, kendilerine pek yakında yanlarına gelece-ğine dair söz vermişti. Bunun üzerine onlar da orada Kayser'in gelişini gö-zetleyip beklemek üzere Mescid-i Dırar'ı inşa ettiler. Bu açıklamaları İbn Abbas, Mücahid, Katade ve başkaları yapmıştır. Daha önce el-A'raf Sûresi'nde (7/175. âyetin tefsirinde) onun kıssası geçmiş bulunmaktadır.

Tefsir alimleri derler ki: Amr b. Avfoğullan Kubâ Mescidini inşa ettiler ve Hz. Peygamberden yanlarına gelmesi ricasında bulundular. O da onlara ge-lip Küba'da namaz kıldı. Kardeşleri Avfoğulları onları kıskanarak: Biz de bir mescid yapacağız ve Peygamber (sav)'e haber gönderip, kardeş-lerimizin mescidinde namaz kıldığı gibi bizim de mescidimizde namaz kıl-mak üzere gelmesini rica edeceğiz. Daha sonra da Ebu Âmir, Şam'dan geldiği takdirde bu mescidde namaz kıldırır diyerek Peygamber s.a.v e gittiler. O sırada Hz. Peygamber Tebûk'e çıkmak üzere hazırlık yapıyordu. Hz. Peygamber'e, Ey Allah'ın Rasûlü! dediler. Biz, ihtiyacı olan hastalar ve yağmur-lu geceler için bir mescid inşa ettik. Bizim için gelip orada namaz kılmanı ve mübarek olması için dua etmeni arzuluyoruz. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu: "Şimdi ben yola çıkmak üzereyim ve meşgul bir haldeyim. Dönecek olursak, size gelir ve sizin için orada namaz kılarız."

Peygamber (s.a.v) Tebuk'ten döndüğünde yanına geldiler. Kendileri de mes-cidi bitirmiş bulunuyorlardı. Orada Cuma, Cumartesi ve Pazar günü de na-maz kılmışlardı. Hz. Peygamber yanlarına gitmek maksadıyla giymek üzere gömleğinin getirilmesini istedi. Bu sefer Mescid-i Dırar'ın durumunu bildiren Kur'anî buyruklar nazil oldu. Bunun üzerine Hz. Peygamber, Malik b. ed-Dulışum, Man b. Adiy, Âmir b. es-Seken ile Hz. Hamza'yı Öldürmüş olan Vahşi'yi çağırarak şöyle dedi: "Halkı zalim olan şu mescide gidin; onu yıkın ve yakın." Onlar da hemen yola koyuldular. Malik b. ed-Duhşum evinden bir miktar alevli ateş aldı. Hep birlikte gidip mescidi yaktılar, yıktılar. Bu mes-cidi inşa edenler oniki kişi idiler: Amr b. Avfoğullanndan

birisi olan Ubeyd b. Zeydoğullarından Hizam b. Hâlid -ki, Dırar Mescidi onun evine ait arsa-da yapılmıştı-, Muattib b. Kuşeyr, Ebu Hubeybe b. el-Ezar, Amr b. Avfoğul-lanndan Sehl b. Huneyfin kardeşi Abbâd b. Huneyf, Cârîye b. Âmir, onun iki oğlu Mucemmi' ve Zeyd, Nebtel b. el-Hâris, Bahzec, Becâd b. Osman ve Vedia b. Sabit. Salebe b. Hatib da aralarında zikrolunmaktadır.

Ancak, Ebu Ömer b. Abdi'l-Berr der ki: Bu tartışılır. Çünkü bu kişi Bedirde hazır bulunmuş bir kimsedir. İkrime der ki: Ömer b. el-Hattab, bunlardan bi-risine: Sen bu mescidin yapımında nasıl bir yardımda bulundun diye sormuş, o da: O mescidin yapımında benim de bir direk yardımlım oldu, diye ce-vap vermişti. Bunun üzerine Hz. Ömer kendisine: Sana ben de onu müjde-liyorum ki o, boynunda cehennem ateşinden bir direk olacaktır.

Dırâr Mescidi Sahiplerinin İnkârı:

Dırâr mescidini yapanların, ne Kubâ mescidinin, ne de Peygamber (sav)'ın mescidinin hürmetine (saygınlığına) itikadlan bulunmadığından ve bu say-gınlığa olan inancı inkâr etmiş olduklarından dolayı yüce Allah: "İnkâr etmek..." diye buyurmuştur. Bu açıklamayı İbnü'l-Arabî yapmıştır. Bir diğer gö-rüş de şöyledir: "İnkâr etmek" den kasıt, Peygamber (sav)'i ve onun getir-diklerini inkâr etmektir. Bu açıklamayı da el-Kuşeyrî ve başkaları yapmıştır.

Mü'minler Arasına Ayrılık Sokmak:

Yüce Allah'ın: "Mü'minler arasına ayrılık sokmak için..." Yani onlar, bu yolla mü'minlerin birliğini dağıtmak, parçalamak istiyorlardı. Böylelikle, ba-zı kimselerin Peygamber (sav) ile birlikte cihada çıkmamalarını sağlamak is-temişlerdi, İşte bu durum, cemaatin öngörülmesinin en büyük maksadı ve en belirgin gayesinin kalpleri birbirine kaynaştırıp ısındırmak ve itaat üzere sözbirliğini sağlayıp, dinin gerektirdiği uygulamaları yerine getirmek suretiyle, insanlar arasındaki hakların ve saygınlıkların korunmasını gerçekleştirmek olduğunu göstermektedir. Tâ ki, insanlar birbirleriyle içli dışlı olmak sure-tiyle birbiriyle kaynaşsınlar ve kalpler kinlerin pisliliklerinden arınmış ol-sunlar.

Aynı Mescidde iki Ayrı İmamla Cemaat Yapmak:

Malik, -Allah'ın rahmeti üzerine olsun- bu âyet-i kerimeden çok ince an-layış ile bir meselenin farkına vararak, -diğer ilim adamlarından farklı bir şe-kilde- şöyle demiştir: Bir mescidde iki ayrı imamla iki ayrı cemaat, namaz kı-lamazlar. Şafiî'den de bunun olamayacağına dair bir görüş rivayet edilmiş-tir. Çünkü böyle bir uygulama, sözbirliğini dağıtır.

Allah'a ve Rasûlüne Karşı Savaş Açanlara Yardımcı Olanlar:

Yüce Allah'ın: "Daha evvel Allah'a ve Rasûlüne savaş açan kimselere, beklemek ve gözetlemek yeri olmak üzere..." buyruğunda kastedilen kişi Rahip Ebû Amir'dir. Ona Rahip adının verilmiş sebebi, kendisini ibadete vermiş olması ve ilim araştıran bir kimse

olmasından dolayıydı. Peygamber (sav)'in bu konudaki duası sebebiyle, Kennesrîn denilen yerde kâfir olarak ölmüştü. Çünkü o, Peygamber (sav)'e şöyle demişti: Seninle çarpışan ne ka-dar kavim görürsem, mutlaka ben de onlarla birlikte sana karşı savaşacağım. Hz. Peygamberle bu şekilde savaşmasını Huneyn gününe kadar sürdürme-ye devam etti. Hevazînliler Huneyn günü bozguna uğrayınca yardım istemek üzere Bizanslılara gitti. Münafıklara da gönderdiği haberde şunları söyledi: Gücünüz yettiği kadar güç ve silah hazırlığı yapın ve bir mescid inşa edin. Ben şimdi Kayser'in yanına gidiyorum, Bizanstan Muhammed (sav)'i Medi-ne'den çıkarmak üzere bir ordu ile geleceğim. Bunun üzerine onlar da Dırar Mescidini inşa etmişlerdi.

Sözü geçen Ebu Âmir, melekler tarafından (Uhud günü) yıkanılan Hanazala'nın babasıdır.

108. Onun içerisinde hiçbir vakit durma. İlk gününden temeli takı ve üzerine kurulan mescid, içinde durmana elbette daha lâayık tır. Orada tertemiz olmayı arzu eden erkekler vardır. Allah da temizlenenleri sever.

□

Dırar Mescidinde Namaz Kılmak Yasaktır:

Yüce Allah: "Onun içerisinde hiçbir vakit durma" buyruğu ile Dırar Mescidini kast etmektedir. Yani, orada namaz kılmak kastıyla durma.

Rasûlullah (sav)'ın, bu âyet-i kerime nazil olduktan sonra bu mescidin bulunduğu yoldan dahi geçmediği ve o mescidin yerinin leşlerin, pisliklerin ve çöplerin atıldığı bir çöplük olarak kullanılmasını emrettiği rivayet edilmektedir.